

06. HET BELGISCH LEGER EN IK

De gewoontes in verband met de legerdienst verschillen in alle landen van de wereld. In België bestaat er nu als dusdanig geen leger'*dienst*' meer. Zo is het voor de jongere generatie iets uit het verre verleden dat echter terug kan ingevoerd worden, indien men vele soldaten in plaats van computers en robotvliegtuigen zou nodig hebben.

In het koninkrijk België was het tot plus minus 1994 een wettelijk ondersteunde traditie zijn legerdienst te beginnen na het beëindigen van alle vormen van studies. De formaliteiten om uitstel te krijgen waren zeer eenvoudig, maar na het studeren waren de Belgische ambtenaren onverbiddelijk. Je kon aan het leger niet ontsnappen door lang genoeg gegronde uitstel te vragen. Als ik trouwde was ik nog niet klaar met mijn doctoraat en daarom had ik mijn legerdienst nog niet achter de rug. Na twee jaar huwelijk was het spijtig genoeg zover, want ik had mijn doctorstitel in theoretische natuurkunde. Alhoewel ik de noodzakelijkheid van het leger niet in het minste betwijfelde, had ik en heb ik nog altijd geen bijzondere interesse aan het soldatenleven. Als gehuwde Belg geeft men natuurlijk niet direct toe aan de wettelijke druk. Zo begint de geschiedenis van mijn militaire burgerplicht gedurende mijn eerste huwelijksjaren.

België is een klein land, maar toch zijn er minstens evenveel *politici* als in een groot land. In de tijd van de verplichte legerdienst was dat ook zo met generalen en hoger geplaatste officieren. Daarom is er bijna in elke familie of bij de vrienden ofwel een volksvertegenwoordiger, een senator of iemand die bij het juiste ministerie werkt. Zo kenden we destijds ook indirect de personen met de zo gezegde 'lange arm', die goede betrekkingen in het leger hadden. Omwille van het roemrijke Belgische beroepsleger zijn zulke spannende relaties voor de hedendaagse jonge Belgen, helaas, niet meer nodig is. Alvorens je de legerdienst begon, moest je een grondig geneeskundig, mentaal en psychologisch onderzoek ondergaan. Daar bevond zich de zwakke plek die mijn familie geïdentificeerd had om mij van begin af aan 'ongeschikt voor de dienst' te laten verklaren. Ergens moest er wel een rede zijn en daar kon ik pochen op het feit dat mijn linker been twee en half cm korter was dan mijn rechter been. Dat was een feit, maar wel ééntje aan de uiterste ondergrens voor een ongeschiktheidsverklaring. Daarom lag de verantwoordelijkheid van zulke (on)geschiktheidsverklaring in de handen van de legerdokter. Mijn familie wilde echter zeker spelen. Mijn tante kende zo een legerdokter die in het onderzoek van jonge rekruten betrokken was. Hij kreeg mijn geneeskundig dossier op voorhand en hij verzekerde mijn tante dat hij dat wel zou voor mekaar krijgen.

Toendertijd werd de geschiktheid van de jonge rekrut gedurende drie volle dagen onderzocht, afgeschermd van de buitenwereld in het beruchte 'Klein kasteeltje' te Brussel. Er waren vele psychologische tests en individuele

gesprekken, schriftelijke en mondelinge taalvaardigheidstoetsen in het Nederlands en het Frans, vele formulieren en vragenlijsten, zo was er ook ééntje over de persoonlijke gezondheidsgeschiedenis. Als Belgische patriot deed ik alles zeer gewetensvol, en als afgestuurde poogde men mij te overhalen voor de opleiding van reserveofficier te kiezen. Dat betekende dat mijn legerdienst geen twaalf maar wel vijftien maanden zou duren. Tenslotte koos ik voor reserveonderofficier omdat dat, zoals voor gewone soldaten, maar één jaar duurde. Zou 'de (hoger vermelde) lange arm' toch niet lang genoeg zijn, dan zou van de andere kant vijftien maanden wel te lang zijn. In de loop van de derde dag dacht ik dat de goede vriend van de tante alles reeds zou geregeld hebben en dat ik zoals de anderen terug naar huis mocht gaan. Dat was, spijtig genoeg, een beetje naïef. Ik werd naar een dokter gestuurd die mijn dossier onderzocht had. Ergens had ik zeer braaf ingevuld dat ik met elf jaar een hersenvliesontsteking had gehad. Zoiets was natuurlijk veel, veel erger dan twee en halve cm verschil in beenlengte.

Misschien was ik door die vroegere infectie eigenlijk niet meer helemaal wijs en wellicht had ik er nog slechts “vier en een krentenkoek”. Wie weet? Mogelijkerwijze had ik ook nog ergens een verborgen epilepsie, enz. De legerarts bracht me voorzichtig op de hoogte van de ernstige twijfels die het Belgisch leger had over mijn gezondheidstoestand. Hij verklaarde mij dat hij het erg spijtig vond maar hij moest mij onmiddellijk doorsturen voor verdere onderzoeken naar het neuropsychiatrisch militair ziekenhuis van Antwerpen. Ik verwittigde Kris, mijn vrouw. Ik kon haar echter de bezoeken slechts een dag later meedelen, nadat ik mijn plaats in een grote slaapzaal van het koekoeksnest had ingenomen. Zelfs in onze verbeelding bestond er nog geen draadloze telefonie. Ik bleef daar volle twee weken voor observatie. Opstandigen en querulanten haalt men er op die manier dadelijk uit. We waren natuurlijk niet opgesloten in die slaapzaal. We mochten namelijk in de gangen en in de tuin vrij rondlopen en het gedrag van 'andere' lichte geestesgestoorden en zonderlingen bestuderen. Oneindig saai en nutteloos was het verplichte verblijf in een zaal waar “de krentenkoeken” niet gelijkmatig verdeeld waren. Buiten heel veel verveling, nog een paar psychologische tests en een raadpleging waar men ook mijn hersenstromen gemeten heeft, viel er eigenlijk niets te berichten. Na veertien dagen werd me zeer officieel meegedeeld dat: ten eerste 'ik had ze nog alle vijf' (uiteraard een zeer grote geruststelling), en ten tweede 'ik was voor de legerdienst geschikt!'.

Twee maanden later werd ik opgeroepen en begon mijn zes maanden durende opleiding voor reserveonderofficier. Een laatste poging om aan de legerdienst te ontsnappen, mislukte nadat ik weer eens in een militair ziekenhuis opgenomen werd om de lengte van mijn benen en de kromming van mijn rug nog eens nader te onderzoeken. De verlengde militaire arm van mijn tante was helaas toch te kort. Mijn schoenen werden aan één kant van een extra steunzool voorzien en ik

bleef willens nillens geschikt. Desalniettemin werd mijn legerdienst begeleid van ernstige gezondheidsproblemen die niets met mijn benen, ruggengraat of hersenen te doen hadden. Enkele jaren vroeger had ik al eens last van een pijnlijke maag, maar dat had ik als iets onbelangrijk beschouwd en niet in de formulieren geschreven. De hele duur van mijn dienstplicht heeft mijn maag en mijn spijsvertering me lastig gevallen. In het leger moet men in staat zijn om onmiddellijk na een maaltijd lichamelijk actief te worden, en waarschijnlijk kon ik dat voor mijn legerdienst ook al niet. En na mijn dienstplicht is het er in de loop van de jaren niet beter op geworden, integendeel. Als toemaat kwam het bezwarende feit dat ik gedurende mijn opleiding enkel tijdens het weekeinde naar huis mocht gaan. Voor gehuwde mannen werd er geen uitzondering gemaakt. Verder bestond er niet de minste privaatsfeer. 's Avonds was het werkelijk onmogelijk je ergens terug te trekken om aan iets persoonlijks te werken of iets ongestoord te lezen. Je was gedwongen ofwel in de grote gemeenschappelijke slaapzaal, in de de cafetaria of in kroegen in het dorp, altijd in begeleiding van andere soldaten, de avonden door te brengen. Ik die, tot dan toe, elke vrije minuut van mijn tijd gebruikt had, werd geneutraliseerd en tot niets doen veroordeeld.

Na zes lange maanden was de opleiding ten einde en in het Belgisch leger was ik vanaf dan een sergeant. Elke nieuwbakken onderofficier moest nu naar een kazerne verhuizen waar zijn nieuwe competentie kon worden ingezet. Zo kwam ik in Leopoldsburg terecht. Het dorpje Leopoldsburg ligt niet ver van de Nederlandse grens en bezat in die tijd een groot aantal militaire inrichtingen en uitgebreide oefenterreinen. Als gehuwde man kwam ik van de regen in de drop, want elk tweede weekeinde had ik wacht. Ik kon dus maar om de twee weken naar huis. De wacht op zichzelf betekende niet veel meer dan in de kazerne te overnachten. Ik mocht wel in de “mess” (kantine) van de onderofficieren eten en tot één uur 's nachts uitgaan, maar in mijn ogen stelde dat eigenlijk niets voor. 's Nachts om één uur en 's morgens om zeven kon er speciaal voor onderofficieren theoretisch een appel zijn. Die aanwezigheidsinspectie in de slaapkamers vond eigenlijk nooit plaats. De slaapkamer moest ik echter met twee andere onderofficieren delen en één van deze kamergenoten was een onverbetterlijke babbelaar. Wanneer hij niet sliep kon hij geen twee minuten zwijgen en uit zijn eindeloze praat voor de vaak heb ik, buiten het oefenen van geduld, helemaal niets kunnen leren. Als ik dan toch eens om stilte vroeg, omdat ik iets wilde lezen, heeft hij het ooit hooguit vier minuten vol gehouden, maar dan viel hem wéér iets in, dat zo belangrijk was, dat hij het absoluut moest vertellen. Voor de rest was hij een toffe jongen. Omwille van de vrede in onze kamer heb ik zijn uitspraken, beschrijvingen, overwegingen en belangeloze verhalen als een voortdurende terugkerende moessonregen verdragen totdat mijn zenuwen telkens volledig doorweekt waren.

Op de keper beschouwd is het verlof gedurende twee weekeinden per maand toch zeer weinig voor een jong gehuwde man en zijn nog jongere vrouw. Daar kwam nog bij dat Kris erg onder de avondlijke eenzaamheid leed. We hadden nog geen auto en dagelijks telefoneren was toen nog duur en lag buiten onze financiële mogelijkheden. Kris ontving al wel eens vriendinnen en kon naar haar ouders in de buurt gaan, maar, naar mijn mening, was haar toegenomen alcoholgebruik een bedreiging voor haar en ons huwelijk. Nadat ik al twee maanden in Leopoldsburg had verbracht besloot ik mijn lieve jonge echtgenote één nacht per week te bezoeken. Om dat voor elkaar te krijgen moest ik eenvoudigweg zonder bagage 's avonds om zes, bij het einde van onze dienst, door de hoofdingang van de kazerne naar buiten gaan alsof ik in het dorp op mijn eentje een paar pintjes ging drinken. In werkelijkheid moest ik dan liftend naar huis geraken over een afstand van zo een goede zestig kilometer. In mijn soldatenuniform lukte dat altijd. 's Morgens om vier uur ging het in de omgekeerde richting met bus en trein en zo kon ik voor zeven uur 's morgens in de kazerne zijn. Ik nam daarmee bewust het risico om bij een eventueel nachtelijk appel te ontbreken en een gevoelige straf op te lopen. Alles ging bijna twee maanden goed, totdat iemand me heeft verraden. Er was slechts één nachtelijk appel in mijn zes maanden dienst in Leopoldsburg, en die nachtelijke inspectie was precies op woensdag nacht, de nacht dat ik bij mijn vrouw was. Daarenboven was ik ook de enige die ontbrak! De commandant toonde wel begrip voor mijn militair misdrijf, toch kon hij door een te milde straf geen precedent schapen, méér nog, hij moest de -- voor mij onbekende -- verrader tevreden stellen. Ik kreeg vier weken arrest op mijn donder.

Zo erg zou dat met de hedendaagse mobiliteit niet zijn, want, alhoewel ik de kazerne niet mocht verlaten, kon mijn familie mij ongehinderd elke avond en in het weekeinde bezoeken. Toen was de overbrugging van de zestig km, die me van mijn vrouw scheidde, helaas zeer problematisch. Gelukkig had ik een zes jaar oudere broer en die had niet alleen een auto, maar hij was op de koop toe ook nog reservekapitein bij de Belgische luchtmacht. Hij stelde mijn vrouw voor mij uit de kazerne te smokkelen om dan samen een avond in het dorp door te brengen. Zo gezegd, zo gedaan, verscheen hij enkele avonden later in zijn keurig blauwgrijs kapiteinsuniform met de met gouden vleugels versierde kepie van de luchtmacht aan de hoofdingang van mijn kazerne van de landmacht, waar alle kleding kaki was. Kris lag vanachter verborgen op de bodem van de auto. Mijn broer stapte uit en onmiddellijk stond de wacht stokstijf en groette naar alle regels van de militaire kunst. De gewone miliciens, zoals de dienstplichtige soldaten in België genoemd werden, waren natuurlijk de kluts kwijt bij het zien van een vermoedelijke hogere officier van de luchtmacht. Omdat de insigniën in de luchtmacht anders waren als bij de landmacht, kon het ook een generaal zijn die daar voor hun stond. Hij gaf één van de wachten de opdracht mij te gaan halen om met mij buiten de kazerne iets belangrijks dringend te bespreken. Uiteraard lukte dat scenario, maar meer als twee keer kon men dat ook niet

wagen. De vierde week van mijn arrest zou ik mijn vrouw ook zonder straf niet hebben kunnen zien, want dan moesten we aan een manoeuvre in het Sauerland in Duitsland deelnemen. Dat was de laatste keer van mijn leven dat ik bij strenge nachtvorst in een tent moest slapen. Daar dronk ik ook voor 't eerst warme gesuikerde wijn, wat zo min of meer met de Duitse Glühwein overeenkomt. Iedereen kreeg elke avond juist voor het slapen gaan een aluminium drinkbeker gevuld met dat drankje, maar finesses zoals kaneel en kruidnagel waren zowel voor mij als voor het Belgisch leger nog onbekend.

Ik was maar enkele dagen terug in België, of er werd me – voor mij volledig onverwacht -- meegedeeld dat mijn legerdienst de volgende dag ten einde ging. Dat was drie weken vroeger als verwacht, omdat niet alleen de drie dagen in 'het klein kasteeltje' maar ook de verblijven in de militaire ziekenhuizen als legerdienst beschouwd werden. Door de altijd terugkerende verteringsproblemen had ik vele pondjes in het leger moeten achterlaten. Ik woog nog 49 kg. Maar eenmaal thuis duurde het niet lang vooraleer mijn vrouw erin slaagde me met een gepast dieet terug op mijn origineel gewicht te brengen. Als ik aan mijn legerdienst terug denk, moet ik toegeven dat die tijd zowel voor Kris als voor mij een zwart gat in ons huwelijk geweest is.